

Prawo państwa członkowskiego - Portugalia

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [pt](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym w Portugalii.

1. Akty prawne lub źródła prawa, z których wynikają przepisy prawne

Tradycyjnie uznawanymi źródłami prawa w Portugalii są:

- a) ustawy zasadnicze, obejmujące samą portugalską konstytucję, różne przepisy prawa konstytucyjnego oraz ustawy zmieniające konstytucję.
- b) „przepisy i zasady ogólnego lub powszechnego prawa międzynarodowego”, „przepisy określone w należycie ratyfikowanych lub zatwierdzonych umowach międzynarodowych”, „przepisy wydane przez właściwe organy organizacji międzynarodowych, do których należy Portugalia (...) pod warunkiem, że jest to przewidziane w odpowiednich traktatach założycielskich” oraz „postanowienia traktatów regulujących funkcjonowanie Unii Europejskiej oraz przepisy wydane przez instytucje unijne w ramach wykonywania powierzonych im zadań” (art. 8 konstytucji).
- c) zwykle ustawy, obejmujące ustawy uchwalane przez Zgromadzenie Republiki, dekrety z mocą ustawy uchwalane przez rząd oraz regionalne dekrety z mocą ustawy uchwalane przez Zgromadzenia Ustawodawcze Regionów Autonomicznych Azorów i Madery.
- d) instrumenty równoważne ustawom, takie jak akty prawne zatwierdzające konwencje, traktaty lub umowy międzynarodowe, ogólnie wiążące uchwały Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności określonych środków z konstytucją lub z prawem, układy zbiorowe pracy oraz inne instrumenty zbiorowe regulujące stosunki pracy.
- e) regulacje lub akty prawne rangi podstawowej uzupełniające ustawy oraz określające przepisy szczegółowe umożliwiające stosowanie lub wprowadzanie ustaw. Obejmują one dekrety wykonawcze, rozporządzenia (*regulamentos*), dekrety, regionalne dekrety wykonawcze, decyzje, rozporządzenia (*regimentos*), zarządzenia (*portarias*), rozporządzenia wykonawcze, przepisy porządkowe wydawane przez gubernatorów cywilnych oraz zarządzenia i regulacje miejskie (*regulamentos autárquicos*).

2. Inne źródła prawa

Istnieją rozbieżne poglądy na temat dopuszczalności i znaczenia innych źródeł spoza sfery uprawnień politycznych państwa w zakresie stanowienia prawa pisanego w zależności od tego, czy uznaje się, że rolą tych źródeł jest stanowienie prawa, wyrażanie jego zasad, czy też jedno i drugie. Czasem wprowadza się rozróżnienie między źródłami bezpośrednimi a pośrednimi pozwalające uniknąć pewnych trudności wynikających z tych różnic koncepcyjnych.

Jako potencjalne źródła prawa często podaje się poniższe kategorie.

- a) Prawo zwyczajowe, czyli powtarzalne, zwyczajowe zachowanie powszechnie uważane za wiążące. Zwyczaj może być postrzegany jako źródło prawa jedynie w niektórych dziedzinach. Powstałe w ten sposób normy prawne można między innymi znaleźć w publicznym prawie międzynarodowym (np. zasada immunitetu jurysdykcyjnego państwa), międzynarodowym prawie prywatnym i prawie administracyjnym.
- b) Orzecznictwo, czyli zbiór zasad wynikających z orzeczeń i uchwał sądów. W niektórych regionach orzecznictwo nie jest uznawane za źródło prawa jako takie i uznaje się je jedynie za wskazówkę interpretacyjną w trakcie dokonywania wykładni prawa. Rozwiązania przyjęte w orzeczeniach sądowych mogą być wykorzystywane w innych sprawach w zależności od doniosłości argumentów logicznych i merytorycznych, które stanowią ich podstawę. Niektórzy autorzy zaliczają do tej kategorii nie tylko orzeczenia sądowe w konkretnych sprawach, ale również orzeczenia mające moc prawną (ogólnie wiążące uchwały Trybunału Konstytucyjnego), ponieważ uważają, że wszystkie te instrumenty stanowią właściwie źródło ogólnie obowiązującego prawa.

c) Prawo słuszności, oznaczające, że sądy mają prawo formułować normy prawne odpowiadające charakterystycznym aspektom poszczególnych rozpatrywanych spraw, polegając na ogólnych zasadach sprawiedliwości i etyki sędziowskiej. „Sądy mogą podejmować decyzje w oparciu o zasadę słuszności jedynie w przypadku, gdy: a) istnieje przepis prawny, który na to zezwala; b) strony osiągnęły w tej sprawie porozumienie oraz istnieje możliwość odwołania się do sądu wyższej instancji; c) strony ustaliły wcześniej, że będą polegać na zasadzie słuszności” – art. 4 kodeksu cywilnego.

d) Praktyka, czyli powtarzające się praktyki społeczne, które nie są uznawane za obowiązkowe, ale są postrzegane jako istotne dla czynności prawnych, szczególnie w przypadku formalizowania stosunków prawnych, zwłaszcza w dziedzinie handlu. Praktyka może być brana pod uwagę przez sądy w przypadku, gdy jest to przewidziane prawem oraz nie jest „sprzeczne z zasadami dobrej wiary” (art. 3 kodeksu cywilnego). W związku z tym sama praktyka nie ma charakteru prawotwórczego i często nie jest uznawana za źródło prawa jako takie.

e) Teoria prawa, czy też piśmiennictwo, nie powinna być uznawana za źródło prawa jako takie, chociaż odgrywa ważną rolę w rozwoju naukowym i technicznym wiedzy prawnej oraz ma istotny wpływ na ostateczne rezultaty prac osób odpowiedzialnych za wykładnię i stosowanie norm prawnych.

3. Hierarchia norm prawnych

Odniesienia do hierarchii norm prawnych dotyczą względnego statusu poszczególnych aktów prawnych, czyli ich pozycji w uporządkowanej strukturze.

Pojawiają się argumenty, że hierarchię można ustalić jedynie na podstawie metody tworzenia prawa. Zgodnie z tym poglądem hierarchia nie opiera się na względnym statusie norm prawnych. Ustala się ją na podstawie źródeł, z których pochodzą te przepisy.

Kolejność tę można ustalić niezależnie od tego, które podejście zostanie przyjęte.

Hierarchia źródeł prawa wymienionych w części pierwszej kształtuje się następująco:

1. konstytucja i ustawy zasadnicze;
2. normy i zasady ogólnego lub powszechnego prawa międzynarodowego oraz umów międzynarodowych (tj. wszystkie akty prawne wymienione w pkt 1 lit. b));
3. ustawy i dekrety z mocą ustawy;
4. regionalne dekrety z mocą ustawy;
5. akty prawne równoważne z ustawą;
6. rozporządzenia.

4. Procedury wprowadzania do portugalskiego porządku prawnego przepisów prawa międzynarodowego

Wprowadzanie międzynarodowych aktów prawnych do prawa portugalskiego dokonuje się zgodnie z następującymi zasadami określonymi w art. 8 konstytucji portugalskiej:

- a) „przepisy i zasady ogólnego lub powszechnego prawa międzynarodowego są integralną częścią prawa portugalskiego”.
- b) „przepisy określone w należycie ratyfikowanych lub zatwierdzonych umowach międzynarodowych obowiązują w prawie portugalskim z chwilą ich oficjalnej publikacji i pozostają w mocy, dopóki są wiążące dla państwa portugalskiego na gruncie międzynarodowym”.
- c) „przepisy wydane przez właściwe organy organizacji międzynarodowych, do których należy Portugalia, obowiązują bezpośrednio w prawie portugalskim pod warunkiem, że jest to przewidziane w odpowiednich traktatach założycielskich”.
- d) „postanowienia traktatów regulujących funkcjonowanie Unii Europejskiej oraz przepisy wydane przez instytucje unijne w ramach wykonywania powierzonych im zadań obowiązują w prawie portugalskim zgodnie z postanowieniami prawa unijnego oraz z poszanowaniem podstawowych zasad demokratycznego państwa prawa”.

5. Różne organy mające kompetencje do przyjmowania przepisów prawnych

Organami mającymi kompetencje do przyjmowania przepisów prawnych są Zgromadzenie Republiki, rząd, rządy regionalne i Zgromadzenia Ustawodawcze Azorów i Madery, władze lokalne oraz niektóre organy administracji.

6. Proces ustawodawczy

Sposób stanowienia prawa zależy od konkretnych procedur obowiązujących poszczególne organy odpowiedzialne za stanowienie prawa. Akty prawne, w zależności od ich rodzaju, są przyjmowane w odmiennych trybach. Poniżej opisano dwie najbardziej sformalizowane i najważniejsze procedury stanowienia prawa.

Najbardziej złożona procedura, z udziałem Zgromadzenia Republiki, składa się z poniższych etapów.

a) Inicjatywa ustawodawcza: uprawnionymi podmiotami są członkowie Zgromadzenia, grupy parlamentarne oraz rząd, a także, na warunkach określonych prawem, grupy zarejestrowanych wyborców. Uprawnienie do wniesienia inicjatywy ustawodawczej w odniesieniu do regionów autonomicznych posiada odpowiednie Zgromadzenie Ustawodawcze (art. 167 ust. 1 konstytucji).

b) Wstępne dopuszczenie, publikacja, rejestracja, nadanie numeru i ocena: etap ten obejmuje ocenę dopuszczalności projektu ustawy, publikację tekstu w Dzienniku Urzędowym Zgromadzenia Republiki, procedurę administracyjną oraz, na koniec, ocenę jego treści.

c) Debata i przyjęcie – obejmują debatę dotyczącą zagadnień ogólnych, kolejną debatę dotyczącą kwestii szczegółowych, głosowanie nad całością projektu, głosowanie nad jego kwestiami szczegółowymi oraz końcowe głosowanie ogólne. Do przyjęcia projektu ustawy może być konieczna zwykła większość, bezwzględna większość lub kwalifikowana większość głosów.

d) Kontrola przez prezydenta Republiki w terminie przewidzianym prawem, po zakończeniu której prezydent promulguje ustawę w proponowanym brzmieniu lub korzysta z prawa weta. W tym drugim przypadku akt prawny zostaje powtórnie poddany pod dyskusję przez Zgromadzenie Republiki. W przypadku potwierdzenia wyników głosowania lub wprowadzenia poprawek wniosek zostaje ponownie przekazany prezydentowi do promulgacji, co również musi nastąpić w określonym terminie. Do zadań prezydenta należą „promulgacja ustaw, dekretów z mocą ustawy oraz dekretów wykonawczych i zarządzanie ich publikacji, a także podpisywanie uchwał Zgromadzenia Republiki dotyczących zatwierdzania umów międzynarodowych i innych dekretów rządowych” (art. 134 lit. b) konstytucji).

e) Publikacja: po promulgacji tekstu nowego aktu prawnego prezydent musi zarządzić jego publikację w Dzienniku Urzędowym Republiki Portugalskiej (Diário da República).

Procedura stanowienia prawa przez rząd obejmuje poniższe etapy.

a) Inicjatywa ustawodawcza: kancelaria danego ministra występuje z wnioskiem ustawodawczym.

b) Konsultacje: na tym etapie minister zgłaszający wniosek ma obowiązek przeprowadzić konsultacje. Jest zobowiązany do zasięgnięcia opinii organów określonych w konstytucji i przepisach prawnych.

c) Ocena wstępna i szczegółowa: po wstępnym zatwierdzeniu wnioski podlegają badaniu i ocenie.

d) Zatwierdzenie: chociaż niektóre rodzaje aktów prawnych nie wymagają zatwierdzenia przez Radę Ministrów, to na niej zazwyczaj spoczywa obowiązek zatwierdzenia projektu.

e) Kontrola: „W terminie czterdziestu dni od otrzymania jakiegokolwiek dekretu rządowego celem jego ogłoszenia (...) prezydent Republiki albo promulguje dekret, albo korzysta z prawa weta. W tym drugim przypadku prezydent ma obowiązek poinformować rząd na piśmie o przyczynach swojej decyzji” (art. 136 ust. 4 konstytucji).

f) publikacja ostatecznego tekstu w Dzienniku Urzędowym Republiki Portugalskiej.

7. Procedury wprowadzania w życie przepisów prawa krajowego

„Ustawy obowiązują dopiero po ich publikacji w Dzienniku Urzędowym”. „Opublikowana ustawa wchodzi w życie po upływie określonego w niej terminu, a jeżeli taki termin nie został w niej określony, po upływie terminu przewidzianego w ustawodawstwie szczególnym” (art. 5 kodeksu cywilnego).

Zgodnie z art. 2 ustawy nr 74/98 z dnia 11 listopada 1998 r. zmienionej ustawą nr 26/2006 z dnia 30 czerwca 2006 r.:

„1. Akty prawne oraz inne akty powszechnie obowiązujące wchodzi w życie w terminie w nich określonym; w żadnym wypadku nie wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia.

2. Jeżeli taki termin nie został określony, akty, o których mowa w ust. 1, wchodzi w życie na całym terytorium Portugalii i za granicą piątego dnia po ich opublikowaniu.

4. Bieg terminu, o którym mowa w ust. 2, rozpoczyna się w dniu następującym bezpośrednio po publikacji na stronie internetowej prowadzonej przez Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA”.

8. Metody usuwania ewentualnych kolizji między różnymi przepisami prawnymi

W tej kwestii najważniejszą rolę odgrywa Trybunał Konstytucyjny, który ma obowiązek orzekać o niekonstytucyjności wszelkich przepisów, które są niezgodne z konstytucją portugalską lub zapisanymi w niej zasadami.

Orzekając w konkretnych sprawach, sądy nie mogą stosować przepisów, które naruszają konstytucję lub wynikające z niej zasady.

W trakcie interpretacji mającej na celu ocenę okoliczności faktycznych sądy mają obowiązek usuwać potencjalne kolizje między różnymi przepisami prawnymi, uwzględniając przy tym każdorazowo wspomnianą powyżej hierarchię źródeł prawa. Jednocześnie muszą tego dokonywać, mając na względzie jednolitość systemu prawnego, pomijając luki i niespójności, w szczególności te o charakterze logicznym lub semantycznym, oceniając okoliczności stanowiące przesłanki uchwalenia przepisów oraz szczególne warunki panujące w toku postępowania, zawsze wymagając przynajmniej minimalnej zgodności w brzmieniu przepisów, nawet jeżeli są one wyrażone w sposób niedoskonały, z podejściem przyjętym w ustawodawstwie oraz zakładając, że ustawodawca wybrał „najbardziej rozsądne” rozwiązanie oraz był w stanie „wyrazić swoje zamiary w odpowiedni sposób” (art. 9 kodeksu cywilnego).

Aby uzyskać informacje na temat kolizji w dziedzinie prywatnego prawa międzynarodowego, proszę zapoznać się z tematem „Prawo właściwe – Portugalia”.

Prawnicze bazy danych

 Digtasto to urzędowa prawnicza baza danych zawierająca treści publikowane w Dzienniku Urzędowym.

Digtasto — Zintegrowany System Informacji Prawnej

Typ dostępu

Dostęp bezpłatny

Dostęp do strony internetowej jest bezpłatny.

Wyszukiwanie według typu, numeru i daty publikacji. Można w ten sposób wyszukać:

- streszczenia i pełne teksty aktów prawnych;
- daty ich wejścia w życie

Dostęp abonamentowy

- Informacje, które zostały opatrzone uwagami, skatalogowane i uporządkowane pod różnymi tytułami

Wersja elektroniczna Dziennika Urzędowego (DRE)

Typ dostępu

Dostęp bezpłatny

Wyszukiwanie według typu, numeru i daty publikacji. Można w ten sposób wyszukać:

- streszczenia i pełne teksty aktów ustawodawczych

Dostęp abonamentowy

- Wyszukiwanie tekstowe

Krótki opis zawartości

Bazy danych prawodawstwa

W Portugalii istnieją następujące bazy danych ustawodawstwa:

PCMLEX – centralna baza danych w ramach systemu Digtasto

- Dziennik Urzędowy (Diário da República), seria I
- Najważniejsze akty ustawodawcze i administracyjne publikowane w Dzienniku Urzędowym (Diário da República), seria II

LEGAÇOR – regionalna baza danych ustawodawstwa Azorów

- Dziennik Urzędowy Azorów, seria I

Bazy danych zawierające inne dokumenty niż ustawodawstwo

W Portugalii istnieją następujące bazy danych zawierające inne dokumenty niż ustawodawstwo:

DGO-Dout – specjalna baza danych zawierająca okólniki i opinie Dyrekcji Generalnej do spraw Budżetu

DGAP-Opinio – specjalna baza danych Dyrekcji Generalnej do spraw Administracji Publicznej

REGTRAB – specjalna baza danych dotycząca układów zbiorowych pracy

Interoperacyjność

Baza danych Digesto jest zintegrowana z bazami danych:

- Dziennika Urzędowego (Diário da República);
- Zgromadzenia Republiki (portugalskiego parlamentu);
- Trybunału Konstytucyjnego;
- Sądu Najwyższego;
- Najwyższego Sądu Administracyjnego;
- sądów apelacyjnych;
- opinii komitetu doradczego prokuratora generalnego;
- EUR-Lex.

Wersja elektroniczna Diário da República jest zintegrowana z bazami danych:

- Dziennika Urzędowego (Diário da República);
- orzeczeń Najwyższego Sądu Administracyjnego;
- Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej.

Przydatne linki

 [Dziennik Urzędowy - Portugalia](#)

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Ostatnia aktualizacja: 18/07/2017